

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.l.], 1679

Differentiam a paucis & multis desumptam non esse essentialem: at vero
illam a pauperibus & divitibus. XXIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

tum est de vero fine reip., & quomodo divisio specierum earundem ab eod. fluat fine, quæ veritatis proprietas est, doctrinam ubique sibi consonare. Cogor nihilominus his annectere, quod discrimen boni & pravi solum distinguat in ead. materia vitium à virtute: nam temperans fruitur voluptatib. corporis, tam venereis, quam esculentis, & iisdem fruitur intemperans; at quoniam hic iis fruitur prave, & alter bene, scilicet quantum, & quomodo, & ubi convenit, unus vitiosus est, & alter virtuosus. Aut itaque negabit Bodinus, temperantiam & intemperantiam habitus esse specie diversos adversus omnes moralium scriptores: aut fatebitur, quod solum bonum & pravam differentia sint essentielles, ad distinguendas, constituendasque actiones morales, morales habitus, societatesque civiles.

*Differentiam à paucis & multis desumptam
non esse essentialem: at vero illam a pauperib.
& divitibus.*

CAP. XXIII.

Accedo in præsentem ad differentiam a paucis & multitudine desumptam, an illa essentialis sit, an minimè. Aristoteles l. 3. p. c. 5. postquam diviserat resp. ut vidimus, per illud, quod iis unus, pauci, vel multitudo universa præsit, progreditur ad exponendum rectius, in qua re ponat essentiam dictarum differentiarum, concluditque, esse in eo sitam, quod opulenti sint, vel inopes. Etenim usu venit, divites semper numero esse inferiores pauperibus, pauperesque divites numero superare, ita ut pauci constituent formam Oligarchiæ essentialiter, non respectu exigui ipsorum numeri, sed respectu divitiarum, quæ illi exiguo conjunctæ sunt numero: & multitudo essentialiter constituat Democratiam, non propter numerum ipsius ingentem, sed ratione paupertatis, quæ magno huic numero includitur. Quare cum superius dictum sit, quod Oligarchia veluti resp. prava proprium spectet commodum eorum, qui imperant, magis restrictè dicere vult, Oligarchiam remp. esse, in qua divites impe-

imperant sui commodi gratia : & sic cum Democratia definita sit resp. ubi multitudo imperat ad suum commodum, & è re sua, vult dicere, Democratiam esse remp. ubi pauperes imperant, proprii commodi gratia : ita ut Oligarchiæ finis sit utile divitum, Democratix utile pauperum. Hæcque est conclusio Aristotelis loco indicato, hisce verbis : *videtur igitur ratio planum facere, paucos vel multos esse, qui summam potestatem habeant, accidens esse : unum horum, dominatum paucorum : alterum autem statuum populi : quia locupletes pauci, pauperes autem multi ubique sunt. Qua etiam de causa non contingit, quæ dicta sunt, causas esse cur differant. Quo autem differunt inter se status populi & dominatus paucorum, sunt paupertas & divitiæ. Et necesse quidem est, ubicunque imperium nacti fuerint ope divitiarum, sive pauciores, sive plures sint, esse hunc dominatum paucorum : ubi autem imperium habent pauperes, statum populi.* Ceterum quoniam tandem imperii attributio pro fundamento habet quoddam, meritum sibi sumptum tributumque apud divites, ejusmodi meritum ex divitiis nascitur : nam sic rem reputantes secum, quod iis, qui plus merentur, debeat quoque præcellentia in imperio, credunt planè se cæteris majores, cum divitiis alios vincant. At pauper inopiam suam putare non potest meritum, cum fateatur potius penuriam, sive privationem, quare pro merito ille affert libertatem & ingenuitatem, indeque sumit, cum cives omnes quamvis pauperes & plebei æqua libertate fruantur, quod æque etiam participes omnes esse debeant imperii. Quapropter quarto politic. cap. 4. determinat tandem Democratiam existere, cum imperium est penes ingenuos, & liberos, & Oligarchiam, (servata præcedenti determinatione) cum imperium est penes divites : quo loco in exemplum affert, si omnes qui in civitate viverent, mille forent & trecenti, quorum mille essent divites, hique imperium administrarent, & trecenti inopes, hique exclusi a publica administratione essent, quod nullus talem remp. vocaturus sit popularem, licet plurimi imperent. Et ex adverso, si pauperes quidem numero minores essent, at tamen imperium in manib. haberent, removissentque ab eo divites numero multo plures, non dictum iri ejusmodi formam statum paucorum potentium, sive Oligarchiam. Hæc est Aristotelis expositio. Ceterum huic se opponit Bodinus, illum accusans, quod ita recedat ab opinione omnium non modo Philosophorum, sed quoque populorum omni-

um in definiendo Aristocratiam & Democratiam, ut stabiliat suam : & quod propter hanc Aristotelis opinionē, præcepta omnia tradita in doctrina de rep. funditus sint uno eodemque peritura momento : dicitque præterea, quod asserat Aristoteles vulgarem opinionem in contrariam esse partem, seque nihilominus illam non probare. Jam vero firmissima est Aristotelis doctrina, & illa Bodini reprehensio futilis, simulque falsa. Quod ad stabilitatem doctrinæ Aristotelis, repetatur fundamentum illud, quod dat ipse cap. octavo. lib. 3. politic. imo ipsa rei evidentia illud subministrat. Et est, quod in quacunque unione hominum, non spectatur meritum aliud, quam quod per se confert usui destinato illius congregationis : v. g. in musico concentu non præstantius & carius instrumentum dabitur pulchriori, aut nobiliori aut magis erudito, sed qui sciverit eo uti rectius. Ita quoque in societate scenicorum, non partes potiores nobiliori tribuentur, sed histrioni meliori : idemque usuvenit in aliis quoque societatibus. Pariter itaque in civili societate, non excellentiæ quæcunque attendendæ sunt in distribuendis imperii gradibus, sed solum illæ, quæ ad commodum contendunt, & ad bonum imperium civitatis ; ad quod concurrunt prudentia, virtutes morales, divitiæ, (nam sine instrumento ejusmodi nullum ferè civile opus peragi potest) & multitudo hominum liberorum, quæ requiruntur ad negotia pacis bellique : ubi ex adverso pulchrum esse, excelso corpore, & similia, accidentalia sunt regiminis. Quo jacto fundamento sequitur, veram esse doctrinam Aristotelis allatam modo, quod pauci, ratione numeri exigui, faciant accidentalem essentiali differentiam constitutivam : sed illi ipsi ratione divitiarum essentiali differentiam constituunt ejusdem formæ. Idemque putandum de multitudine in Democratia, respectu paupertatis & ingenuitatis : quoniam esse illos numero quadraginta, aut centum, aut alio tali, per se ipsum non pertinet ad imperium, sed per accidens tantum, cum speciei numerorum per se nulla connexio sit essentialis cum regiminis reip. Quod innuit apud Xenophontem Theramenes adversus Critiam collegasque ceteros, electis tribus millibus in societatem gerendæ reip. cum inquit : *absurdum sibi videri, quod quum ab initio voluerint optimos quosque civium in societatem rerum adsciscere, nunc tria millia legerint, quasi numerus hic necessitatem quandam habeat, ut hi viri boni, & honesti sint, neque fieri possit ut vel extra illos sint ulli virtute præditi, vel in eorum numero impro-*

improbi. Ita vir ille bonus ridebat, quod quasi singulare quidquam tribueretur speciebus numerorum. Dissertationi huic finem impono, ut firmo stet talo, species numerorum, quatenus tales, nullis essentialibus. vinculis cum rep. & ejus administratione conjunctas esse: unde est, quod neque per se ipsa differentia sunt constitutiva specierum Reip. sed solum sunt tales, quatenus continent nonnullas rerum earum, quae faciunt ad administrationem Rerump. & quarum meritum spectatur in civili societate. Paucos igitur esse Rectores in Rep. non constituunt, quod pauci sint, formam Oligarchicam: opus itaque est, ut illud faciant, quatenus conjunctam sibi habent differentiam aliam essentialem, quae alia nulla erit, quam divitiarum: cum Oligarchiam Aristocratiae opponamus, quae ex virtute formatur, & nobilitate etiam, ut postea dicitur. Idem erit differendum de multitudine respectu Democratiae, cui exponere illud uberius erit commodum. Huic rationi alia annectitur, estque, quod illarum differentiarum diversas constituunt rerump. species, quae reddunt mores personarum diversos, & operationum principia: quapropter axiomata alia capiuntur, & quod inde sequitur, aliae leges conduntur. At divitiae, paupertas, nobilitas, ignobilitas, & ante omnia virtus & vitium, varios producant mores; ut apparet ex iis, quae tradidit Aristoteles lib. 2. *Rhetoric.* & ego lib. de *conjectandis moribus*: & paulo post proferuntur verba Xenophontis ead. de re, ubi ait, esse centum, aut centum & quinquaginta, aut ducentos congregatos, plus minusve, si non intercedat alius respectus, non efficere morum varietatem, minimum magni momenti. Itaque minimè paucos esse & multos, sed pauperes esse & divites essentialis differentiae sunt reip. in constituenda ea Oligarchia & Democratia.

Quantum ad Bodini rationes, non requirunt aliam responsionem quam inficiationem confidentem, ut ille gratis loquitur, ponitque suas theses. Ille argumento primo ait, sententiam Aristotelis contrariari omnibus Philosophis, & gentibus. Illud vero falsum est: enimvero Philosophi populiq; agnoverunt, essentiam Democratiae consistere in eo, quod pauperes imperium in manu habeant non multitudo. Xenophon in tractatu de Atheniensium rep. de hac differens Democratia, haec profert verba: *Primum igitur hoc dicam, merito pauperes ac plebem ibi plus posse, quam nobiles & divites*: quibus Xenophon Democratiam describit, non per numerum, sed paupertatem, illamque opponit non numero paucorum,

rum, sed nobilitati & divitiis, tanquã differentiis scilicet, rerump. sibi oppositarum, quæ Oligarchia & Aristocrata est. Et paulo post clarè ostendit, quod fundamentum status popularis paupertas est, & vilitas imperantis, cum ait: *quippe dum pauperes, & plebei & nauci homines aliquo loco sunt, & ad aliquem numerum excrescunt, statum civitatis popularem augent: subnectitque fundamentum status contrarii, dicens, sin divitibus & egregiis hominibus bene sit, tum vero plebei vires adversariis suis adjungunt, Sunt autem ubique terrarum optimates dominatui plebeio contrarii.*

Plato l. 8. de Justo, definit Oligarchiam eam esse remp. in qua magistratus distribuuntur ex censu, divitesque dominantur, & pauperes non participes sunt imperii: ita ut ille non ex numero exiguo Oligarchiam constituat, sed ex Rectorum divitiis, uti quoque tradit Aristoteles d. lib. Et cum popularem definit, ait, existere cum pauperes divitib. superiores, partem eorum occidunt, partem in exilium mittunt, ceteros sinunt fieri æque regiminis participes: honoresque & magistratus ibidem sorte distribuuntur. Ut quidem Plato & Xenophon easd. ponant differentias rerump. Oligarchicarum & Democraticarum, quas ponit Aristoteles. Tantum abest Aristotelem recedere à mente omnium Philosophorum. Idem ostendi posset, quantum ad id attinet, quod gentes putant: sed sufficiant, quæ dicta sunt.

Alterum argumentum, quod propter Aristotelis opinionem præcepta omnia tradita in doctrina de rep. corruerent, falsa nititur consequentia: quoniam etiam manent stabilia tradita præcepta secundum sententiam illius. Nam præcepta à politicis data plerumque mores spectant, & opiniones pauperum divitumque, ut temperentur, aut provideatur, ne eorundem effectus illis ipsis damno sint; non vero respiciunt numerum majorem minoremve, quatenus talem. Xenophon. demonstrat contrarietatem regiminis popularis & Aristocratici & Oligarchici, nasci præcipue ex moribus, dicens: *Sunt autem ubique terrarum optimates dominatui plebeio contrarii. Nam in optimatib. libidinis ac injustitie minimum est, studium vero rerum honestarum accuratissimum: contra in plebe plurimum inscitia, confusionis, improbitatis. Etenim paupertas magis eos adducit ad turpia, & plerique mortalium propter penuriam, neque liberaliter educari, neque recte institui possunt, (de Rep. Ath.)* Ut ita præcepta spectent mores, qui ex paupertate, divitiis, nobilitate, ignobilitate nascuntur, non numerum majorem & minorem quatenus talem, ut ex allatis apparet.

Quan-

Quantum tandem ad id, quod Aristoteles dicat, opinionem communem suæ esse contrariam, ut Bodinus testatur, plane a vero alienum est: imò ita loquitur Aristoteles, ut ostendat credere se communem opinionem suis dictis plane consonare. Verba ejus hæc sunt: *Etenim si essent universi mille trecenti, & horum mille forent opulenti, neque partem gubernationis darent illis trecentis pauperibus ingenuis, ac in ceteris paribus nemo certe diceret hanc esse popularem*, (lib. 4. pol. c. 4.) Ecce quomodo Aristoteles planum facit opinionem communem favere suæ; & pergit: *eodemque modo, si pauci quidem inopes in civitate plus possent, quam multi, & opulenti, nec honores illis impertirentur, nemo utique diceret hanc esse speciem, quæ appellatur paucorum potentium*. In Græco vox Olichargiæ est. Tantum itaque abest ut Aristoteles asserat communem opinionem adversari suæ, sicuti Bodinus affirmat, ut potius illam sibi manifestè adducat faventem.

*De Bodini divisione malæ reip. ejusdemq; usu
pravo vocis Aristocratiae; deque divisione reip.
aliorum quorundam.*

C A P. XXIV.

Bodinus dividit in tres solum species remp. in Monarchiam, Aristocratiam, & Democratiam: & Aristocratiam sumit pro quacunque rep. in qua pauci imperio potiuntur, sive illud pravum, sive bonum sit. Qua in re sane discedit ab Etymologia vocis, quæ significat potentiam optimorum, & non paucorum: recedit etiam ab usu præcipuorum scriptorum, præcipue Græcorum, Aristotelis, Platonis, Polybii, Plutarchi, qui vocavit remp., ubi pauci imperant, quodcunque etiam sit imperium, Oligarchiam, Herodotum imitans; in quo communi significato, dixi jam Polybium quoque vocem sumsisse. Ratione itaque Etymologiæ, & usus, malè Bodinus utitur voce Aristocratiae, ut significet quodcunque sit imperium paucorum, sive bonum, sive pravum: eaque propter etiam illi reprehensionem merentur, qui imitati eum sunt in rebusp.